

ROLA INSPIRE W ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO*

THE ROLE OF INSPIRE IN DEVELOPMENT OF INFORMATION SOCIETY

Kazimierz Bujakowski^{1,2}, Krystian Pyka³

¹Katedra Geomatyki, Wydział Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska, Akademia Górniczo-Hutnicza

²Urząd Miasta Krakowa

³Katedra Geoinformacji Fotogrametrii i Teledetekcji Środowiska,
Wydział Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska, Akademia Górniczo-Hutnicza

Słowa kluczowe: społeczeństwo informacyjne, infrastruktura informacji przestrzennej, geoportal, metadane

Keywords: information society, spatial information infrastructure, geoportal, metadata

Wprowadzenie

Termin „społeczeństwo informacyjne” został wprowadzony w latach 60. ubiegłego wieku w Japonii, natomiast popularność zyskał dzięki książce Alvina Tofflera „Trzecia fala”, wydanej w 1980 roku. Toffler widzi społeczeństwo informacyjne jako trzeci etap rozwoju społecznego, po społeczeństwie agrarnym i przemysłowym.

Prawnym fundamentem budowy w Europie społeczeństwa informacyjnego jest gwarantowana Europejską Konwencją Praw Człowieka z 1950 roku wolność informacyjna (Spor, 2009). Jednakże społeczeństwo staje się informacyjnym dopiero wtedy, gdy informacja, będąca dobrem niematerialnym, jest postrzegana jako równoważna lub nawet cenniejsza od dóbr materialnych. Jeszcze w połowie lat 90. ubiegłego wieku idea społeczeństwa informacyjnego była w Europie zdecydowanie mniej znana niż w USA czy w Japonii. Widząc to Unia Europejska podjęła działania mające na celu przyspieszenie transformacji społeczności europejskiej w kierunku informacyjnym. Zaczęto od przygotowywania odpowiednich dokumentów, wśród których kluczowym była Konwencja z Aarhus *o dostępie do informacji dotyczących środowiska* (Konwencja, 1998). Konwencja sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r., ratyfikowana przez Polskę w 2001 r., weszła w życie 16 maja 2002 r. Konwencja ta została implementowana na grunt polskiego prawa w 2008 roku, kiedy to weszła w życie

* Praca wykonana w ramach badań statutowych AGH: 11.11.150.006 i 11.11.150.949.

ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa, 2008). W ustawie tej zawarto zobowiązanie organów administracji publicznej do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych w formie elektronicznej.

Dyrektywa INPIRE (Dyrektywa UE, 2007) nie należy bezpośrednio do tych inicjatyw, które są podejmowane na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Jednakże wypełnia jeden z ważniejszych warunków funkcjonowania takiego społeczeństwa – powszechny dostęp do informacji przestrzennej tworzonej przez administrację publiczną, niezbędny społeczeństwu informacyjnemu dla celów zawodowych i osobistych.

W genezie INSPIRE trudną do przecenienia rolę odegrała troska o optymalne wykorzystanie danych o środowisku, tworzonych w różny sposób w poszczególnych krajach UE. To właśnie komisje „środowiskowe” Rady UE i Parlamentu Europejskiego miały decydujący głos w kształtowaniu dyrektywy INSPIRE. W strategii UE widać wyraźnie nacisk na tworzenie warunków czyniących z informacji o środowisku informację publiczną. W ostatecznym wykazie tematów objętych dyrektywą nie widać co prawda dominacji tematów środowiskowych, ale ich specyfikacje należą do najbardziej szczegółowych (np. w zakresie tematu hydrografia wyróżniono 59 obiektów).

Akronim INSPIRE staje się coraz łatwiej rozpoznawalny i jest chętnie stosowany jako znak rozpoznawczy Infrastruktury Informacji Przestrzennej w Europie. Prace nad INSPIRE trwają od kilku lat. Obecny etap nazywany jest fazą transpozycji dyrektywy (Dyrektywa UE, 2007) do prawa krajowego w każdym z Państw Członkowskich UE. Etap ten powinien zakończyć się w 2009 roku, a po nim rozpoczyna się kolejna faza INSPIRE – implementacyjna (Gaździcki, 2009).

Rejestry publiczne w infrastrukturze informacyjnej państwa

Pierwszymi rejestrami publicznymi były spisy ludności o zmieniającej się przez wieki formie i zakresie gromadzonych informacji. W Polsce, Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności, czyli PESEL, wdrożony na początku lat 80. ubiegłego stulecia, dopiero niedawno, w otoczeniu odpowiedniej infrastruktury, stał się w pełni systemem informatycznym o charakterze referencyjnym dla wielu dziedzin życia publicznego. Obecnie rejestry publiczne są immanentnym elementem infrastruktury informacyjnej państwa. Według Oleńskiego (2006) *infrastruktura informacyjna państwa to kompleks instytucji, jednostek organizacyjnych, zasobów i systemów informacyjnych oraz technologii informacyjnych, warunkujących funkcjonowanie określonych stosunków społecznych (w tym stosunków prawnych), politycznych i ekonomicznych*.

W Polsce, pomimo niemałej liczby rejestrów publicznych, nie został jeszcze wyczerpany zakres informacyjny rejestrów, niezbędnych dla sprawnego funkcjonowania państwa. Ponadto tylko niewielka część usług administracji publicznej, jakie znalazły się na liście rekomendowanej przez Komisję Europejską, spełnia wymóg dostępności on-line. Jest oczywistością, że tworzenie nowych rejestrów i doskonalenie obecnie funkcjonujących musi uwzględniać potrzeby społeczeństwa informacyjnego. Samo wykorzystanie nowoczesnych środków przekazu informacji nie gwarantuje dobrego odbioru społecznego. Świadczy o tym stosunkowo słabe zainteresowanie polskiego społeczeństwa Biuletynem Informacji Publicznej (BIP). Z mocy ustawy o dostępie do informacji publicznej (Ustawa, 2001) BIP jest

oficjalnym publikatorem teleinformatycznym jednostek administracji publicznej. Jednak samo zamieszczenie informacji wyspecyfikowanych w ustawie, takich jak podstawa prawna działania jednostki, kompetencje, lista spraw, jakie obywatel może w niej załatwić, to za mało, aby wzbudzić zainteresowanie internautów. Jak pokazuje praktyka, społeczność Internetu, która jest załącznikiem społeczeństwa informacyjnego, potrzebuje informacji dynamicznej, wyrazistej, podanej językiem zrozumiałym dla przeciętnego obywatela. Troska o zachowanie precyzji i poprawności merytorycznej przekazywanej informacji nie musi wiązać się z posługiwaniem się suchym językiem urzędowym. Z braku zainteresowania BIP-em należy wyciągnąć wnioski i tak zmodyfikować Biuletyn aby zyskał popularność wśród polskich internautów. Można przypuszczać, że gdyby był obowiązek zamieszczania w BIP informacji przestrzennych, wówczas zadania i działalność gminy, powiatu czy województwa mogłyby być pokazane w sposób dynamiczny, a nie statyczny jak to jest obecnie.

Rejestry referencyjne

Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Ustawa, 2005) definiuje następująco rejestr publiczny: *rejestr, ewidencja, wykaz, lista, spis albo inna forma ewidencji, służąca do realizacji zadań publicznych, prowadzona przez podmiot publiczny na podstawie odrębnych przepisów ustawowych*. Zgodnie z tą definicją rejestrem publicznym są zarówno stosunkowo mało skomplikowane informatycznie wykazy o funkcji stanowiącej i identyfikacyjnej (np. Krajowy Rejestr Sądowy), jak i ewidencje w postaci baz danych, w których podstawowe operacje przebiegają w takt procedur administracyjnych (np. Ewidencja Gruntów i Budynków).

Wśród rejestrów publicznych fundamentalną rolę odgrywają rejestry referencyjne. Są to rejestry gromadzące informacje pierwotne, stanowiąc przez to standardy informacyjne służące aktualizacji innych rejestrów (Oleński, 2006). Jednakże referencyjność nie dotyczy rejestrów jako całości, a zawartych w nich danych i to nie koniecznie wszystkich (Oleński, 2006; Wiewiórowski, 2009). Zatem określenie *rejestr referencyjny* należy traktować jako stosowany powszechnie skrót myślowy, który przy analizie szczegółowej powinien być uściślony, co do zakresu referencyjności.

Szczególnym rodzajem rejestrów referencyjnych są katastry, których przedmiotem są obiekty (np. nieruchomości, złoża), trwale związane z ziemią. Rodzajem katastru jest Ewidencja Gruntów i Budynków (EGiB). Zgodnie z *Prawem geodezyjnym i kartograficznym (Prawo, 1989)* jest to *jednolity dla kraju, systematycznie aktualizowany zbiór informacji o gruntach, budynkach i lokalach, ich właścicielach oraz innych osobach fizycznych lub prawnych władających tymi gruntami, budynkami i lokalami*. Danymi referencyjnymi są informacje dotyczące cech geometrycznych obiektów EGiB (działek, budynków i docelowo lokali), czyli położenie w odniesieniu do Ziemi oraz kształt, powierzchnia i inne cechy fizyczne. W EGiB są zawarte również informacje podmiotowe (o właścicielach obiektów), jednak mają wyłącznie charakter informacyjny, a nie referencyjny. EGiB jest bowiem katastrzem fizycznym, a inny rejestr publiczny – Księgi Wieczyste (KW) – stanowi jej dopełnienie jako kataster prawny. Oba rejestry – EGiB i KW są nazywane referencyjnymi, ale tylko część zawartych w nich danych ma *de facto* charakter referencyjny. Naturalną konsekwencją przyjęcia części danych zawartych w EGiB oraz w KW jako referencyjne, jest postulat takiego redefiniowania zawartości katastrów aby uniknąć występującej dziś redundancji da-

nych. Dostępne dziś środki techniczne, po przełamaniu barier tradycyjnego myślenia „resortowego”, pozwoliłyby na zapewnienie współdziałania tych katastrof i obniżenie kosztów ich prowadzenia. Podobny postulat można skierować pod adresem innych rejestrów zawierających dane referencyjne i dodatkowo informacyjne.

Współcześnie kataster możemy odczytać jako dziedzinowy systemem informacji przestrzennej – zwłaszcza kataster fizyczny. Zawarte w nim obiekty przestrzenne (działki, budynki) stanowią znakomite odniesienie przestrzenne służące bezpośrednio obywatelom, jaki i wspomagające wiele zadań gospodarczych. Dlatego zostały wpisane na listę tematów, które mają tworzyć zasób informacyjny INSPIRE (Dyrektywa UE, 2007). O potrzebie udostępniania rejestrów referencyjnych mówi jednoznacznie „Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013” (Strategia, 2008). Dokument ten przewiduje także, że w ramach budowy społeczeństwa informacyjnego w Polsce rozwijane będą usługi publiczne wykorzystujące zawartość rejestrów publicznych oraz nastąpi rozbudowa, integracja i usprawnienie systemów informacyjnych administracji publicznej. Przewiduje się także konieczność podjęcia działań stymulujących wzrost zainteresowania informacją i upowszechnianie umiejętności jej wykorzystania.

Tworzona w ramach INSPIRE infrastruktura informacji przestrzennej stanowi jednocześnie część infrastruktury informacyjnej Państwa. Dlatego istnieje pilna konieczność uwzględnienia skutków dyrektywy INSPIRE w pracach z zakresu modelowania krajowej infrastruktury informacyjnej (Wiewiórowski, 2009).

Geoportale narodowe jako promocja INSPIRE

Informacja przestrzenna jest obecna w Internecie od wielu lat. Prawie każda polska gmina zamieszcza na swojej stronie internetowej mapy pokazujące lokalizację instytucji publicznych, obszarów chronionych i atrakcji turystycznych. Coraz częściej udostępniane są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Przykładem takiego podejścia jest opracowana w Biurze Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta Krakowa internetowa przeglądarka opracowań kartograficznych (<http://planowanie.um.krakow.pl/bppzoom/z.php>).

Jednak w zdecydowanej większości są to prezentacje statyczne, a ich zasięg jest ograniczony terytorialnie. W efekcie mamy swoiste puzzle, z których nie da się poskładać obrazu rozpiętego ponad podziałem terytorialnym (np. trudno sprawdzić jak zharmonizowane są plany zagospodarowania przestrzennego pomiędzy gminami).

Implementacja przepisów wykonawczych INSPIRE ma polegać m.in. na uruchomieniu wielu usług sieciowych w zakresie informacji przestrzennej. Funkcjonalność tych usług będzie stopniowo rozszerzana, od wyszukiwania poprzez przeglądanie aż po uzyskanie dostępu do danych przestrzennych (Gaździcki, 2009). Przygotowania do implementacji w Polsce mają już miejsce od kilku lat. Ich przejawem jest m.in. udostępnienie usług internetowych przez Geoportal. Do tworzenia takich usług będzie zobowiązywała Głównego Geodetę Kraju ustawa o *infrastrukturze informacji przestrzennej*, która powinna być w niedługim czasie uchwalona przez Sejm RP (Projekt, 2009a).

Przedsięwzięcia typu geoportal są realizowane we wszystkich krajach UE. Ponieważ działania praktyczne są szybsze niż tempo opracowywania regulacji organizacyjnych i technicznych, toteż poszczególne geoportale narodowe różnią się zarówno spektrum tematycznym jak i funkcjonalnością, czy dostępnością danych. W prowadzonych badaniach porównaw-

czych, które objęły blisko 30 portali, polski Geoportal jest klasyfikowany w grupie średnio zaawansowanych pod względem liczby tematów i udostępnianych funkcji (Dukaczewski, Bielecka, 2009). Jak wynika z wpisów na forum internetowym Geoportal jest przyjmowany przez polskich obywateli co najmniej życzliwie, zdecydowanie przeważają opinie pozytywne. Warto zauważyć, że większość oceniających miała wcześniej kontakt z portalami komercyjnymi, takimi jak Google Earth, Google Maps, Virtual Earth czy Zumi (jedyne polskie spośród wymienionych).

Geoportal jako podstawową mapę podkładową oferuje ortofotomapę, wykonaną ze zdjęć lotniczych (z małymi wyjątkami). W tym aspekcie Geoportal niektórych internautów zawodzi, gdyż prezentowana w nim ortofotomapa jest czarno-biała a jej rozdzielczość (wyróżnialność szczegółów) jest gorsza niż w Zumi czy Gogle Earth. Ale część internautów jest innego zdania, jako że ich miejsce zamieszkania czy inny obszar zainteresowania ma znacznie lepszą rozdzielczość niż w Google Earth, a nieco lepszą niż w Zumi. Na czym polega ten paradoks? Ortofotomapa w portalach komercyjnych ma dobrą jakość tylko w obszarach dużych miast i czasami w mniejszych miejscowościach o szeroko znanej atrakcyjności turystycznej. Natomiast w pozostałych obszarach (co najmniej 90% w przypadku Polski) prezentowana w tych portalach ortofotomapa ma znacznie gorszą jakość. Tymczasem ortofotomapa wykorzystana w Geoportal-u dzieli co prawda Polskę na dwie części, w których ortofotomapa ma inną rozdzielczość, ale podział jest podyktowany względami zgoła innymi niż komercyjne. W infrastrukturze informacyjnej państwa nie powinno być obszarów traktowanych lepiej lub gorzej, a jeżeli są różnice, to nie mogą wynikać z przesłanek o podłożu komercyjnym (lokalizatory przestrzenne są atrakcyjnym miejscem dla reklamodawców).

Uprzednio stwierdzono, że Geoportal obok powszechnie oczekiwanego zasobu kartograficznego (wspomniana ortofotomapa, mapy topograficzne) oferuje treść, która dla pewnego grona internautów może stanowić zaskoczenie. Chodzi o publikowanie części danych z EGiB w postaci geometrii działek ewidencyjnych. Do tej pory taka informacja dla zwykłego obywatela była dostępna tylko za (wcale niemałą) odpłatnością po złożeniu stosownego wniosku. Zauważmy, że młodzi internauci, którzy w większości nie doświadczyli bycia tzw. stroną w jednostce prowadzącej EGiB, nie są zaskoczeni publikowaniem działek w Geoportal-u. Wręcz są zdziwieni faktem, że formalnie dostęp do informacji o działkach jest obwarowany złożeniem wniosku, a kopia rzadko kiedy jest wydawana „od ręki”. Inaczej reagują ci internauci, którzy osobiście lub pośrednio zetknęli się z limitowaniem dostępu do danych z EGiB. Jest to w większości starsze pokolenie, znacznie mniej aktywne w przestrzeni Internetu. Tym należy tłumaczyć fakt relatywnie małego społecznego oddźwięku uruchomienia usługi przeglądania danych o działkach w Geoportalu. Tymczasem serwowana usługa przeglądania danych z EGiB w Geoportalu pokazuje potencjał tkwiący w rejestrach publicznych, które w sposób ciągły odwzorowują zmiany zachodzące w przestrzeni. W początkowej fazie dane ewidencyjne były serwowane z węzła centralnego, który był załadowany jednorazowo danymi z powiatów. Obecnie stopniowo wzrasta liczba powiatów, które przesyłają dane online. Właśnie taka formuła pokazywania zachodzących i rejestrowanych na bieżąco zmian wypełnia oczekiwanie rodzącego się społeczeństwa informacyjnego.

Polski Geoportal odwiedza na razie około tysiąca internautów dziennie, to wielokrotnie mniej niż serwisy Gogle Earth i Zumi. Serwis publiczny nigdy nie będzie miał tak dużej liczby użytkowników jak serwis komercyjny, ale podana dysproporcja powinna się stopniowo zmniejszać. Społeczeństwo doceni z czasem możliwość korzystania z danych referencyjnych, co do których istnieje domniemanie prawdziwości. Póki co w strukturze polskich

internautów zdecydowanie wiedzie prym młode pokolenie, które szuka jakiegokolwiek informacji, nie weryfikując jej wiarygodności i wartości. Czas działa na korzyść portali serwujących informacje o gwarantowanej jakości.

Metadane kluczem powodzenia INSPIRE

Niezbędnym warunkiem integracji danych przestrzennych jest uprzednie rozpoznanie ich podstawowych cech, takich jak: metoda pozyskania, dokładność, aktualność, format zapisu, miejsce przechowywania. Metadane stanowią niezbędny przewodnik po skomplikowanej materii jaką jest zamierzona w INSPIRE wielonarodowa, wielotematyczna infrastruktura informacji przestrzennych (Rozporządzenie KE, 2008). Lektura mapy drogowej INSPIRE (Gaździcki, 2009) przekonuje, że rola metadanych została właściwie zauważona – opracowanie metadanych jest zawsze wstępem poprzedzającym uruchomienie tematycznych danych przestrzennych.

Jak pokazują doświadczenia zdobyte podczas prac nad polskim profilem metadanych, odpowiednia dla potrzeb integracji charakterystyka różnorodnych danych jest zadaniem bardzo złożonym. Jednocześnie trzeba podkreślić, że problem metadanych jest niedoceniany przez przeciętnego użytkownika danych przestrzennych. Przekonani do znaczenia metadanych będą na pewno ci użytkownicy, którzy spróbują zintegrować dane pochodzące z różnych źródeł, zapisane w innych układach współrzędnych, czy opracowane wg innych modeli pojęciowych. Przypadkiem, który może mieć bardzo przykre konsekwencje, jest łączenie danych dobrych z danymi o niskiej jakości, co w konsekwencji może prowadzić do fałszywych wniosków. Jednakże wśród internautów przeważają użytkownicy nie analizujący jakości danych, zakładający, że wszystkie dane są jednakowo poprawne, a metadane nie tylko nie pomagają a wręcz komplikują użytkowanie danych. Wobec takiej opinii o metadanych bardzo ważny jest systematyczny proces edukacyjny. Dlatego niezmiernie istotną rolę pełnią wszelkie przedsięwzięcia promujące podejście krytyczne do informacji przestrzennej, uczące sposobów wyszukiwania, wartościowania i selekcjonowania danych.

Aby osiągnąć zamierzony cel w postaci przekonania społeczeństwa jak wielkie znaczenie mają metadane w INSPIRE, należy prowadzić działania ze świadomością, że młode pokolenie „z zasady” traktuje nieufnie przedsięwzięcia kojarzone z administracją publiczną. Widać to wyraźnie na forach internetowych: młodzież szybko znajduje wszelkie absurdy, które kojarzą się jej (nie zawsze słusznie) z działalnością administracji i szeroko je piętnuje. Mając do dyspozycji całą gamę lokalizatorów przestrzennych, do których dostęp jest bezpłatny, internauta uznaje, że zebranie, uporządkowanie i prezentowanie informacji przestrzennych nie jest specjalnym problemem. Natomiast za problem uznaje niedostatek zdalnego dostępu do rejestrów prowadzonych przez administrację publiczną.

W nakreślonej sytuacji rodzi się wielkie zadanie edukacyjne, które musi być realizowane środkami adresowanymi do społeczności Internetu. Należy pokazywać pierwsze rezultaty INSPIRE przy pomocy efektywnych i wiarygodnych narzędzi jakimi stają się narodowe geoportale. Jednocześnie przy każdej nadarzającej się okazji trzeba przekonywać, że metadane są niezbędnym elementem informacji przestrzennej. W polskim Geoportalu jest zakładka „metadane”, do której początkowo użytkownicy zaglądali rzadko. W miarę jak przybywa

danych przestrzennych wzrasta potrzeba zdobycia informacji o tych danych – uzyskania odpowiedzi na pytanie: jak powstały, kiedy, jaką mają dokładność?

Dobrymi przykładami działań na rzecz promocji idei INSPIRE są takie projekty jak „Wszechnica GIS” (Bielecka, Dukaczewski, 2009), „Akademia INSPIRE” (www.akademia-inspire.pl). Trzeba wykorzystywać wszelkie możliwości przekonywania, że informacja przestrzenna może nie tylko pomóc w wyborze najkrótszej drogi przejazdu z miasta A do miasta B, ale także ułatwi zrozumienie uwarunkowań przestrzennych wpływających na wybór lokalizacji inwestycji drogowej, składowiska odpadów, kształtujących zasięg potencjalnej fali powodziowej, czy miejsca zagrożone ruchami osuwiskowymi.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu

Szeroki dostęp do informacji przestrzennej oraz możliwość jej wykorzystywania w administracji i gospodarce wymaga zapewnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu. Mimo korzystnej tendencji pokazującej wzrost, z roku na rok, liczby gospodarstw domowych wyposażonych w komputery oraz posiadających dostęp do Internetu, w tym szerokopasmowy, nasz kraj wciąż dzieli duży dystans od średniej europejskiej. Dążąc do przewyższenia tych trudności w programach operacyjnych Innowacyjna Gospodarka, Rozwój Polski Wschodniej, a także w regionalnych programach operacyjnych przewiduje się finansowanie ze środków unijnych budowy szerokopasmowych sieci. Duże miasta już podjęły prace nad rozbudową na swoich obszarach sieci światłowodowych zapewniających dostęp do Internetu miejskim jednostkom administracyjnym, oświatowym, czy ośrodkom kultury. Natomiast podstawy prawne budowania i eksploataowania infrastruktury telekomunikacyjnej, a także udostępniania tej infrastruktury indywidualnym użytkownikom końcowym, zawiera projekt ustawy *o wspieraniu rozwoju usług i sieci szerokopasmowych w telekomunikacji* (Projekt, 2009b). Ustawa ta umożliwi jednostkom samorządu terytorialnego włączyć się, obok podmiotów komercyjnych, do tworzenia infrastruktury telekomunikacyjnej. Działania takie są szczególnie uzasadnione w obszarach, w których komercyjna działalność inwestycyjna jest mało efektywna. Celem takich działań jest przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu i zahamowanie powiększania się dystansu dzielącego Polskę od średniego poziomu dostępności sieci szerokopasmowych w krajach Unii Europejskiej (Projekt, 2009b-uzasadnienie). Przykłady innych krajów – członków Unii Europejskiej – pokazują, że aktywność samorządów terytorialnych nie zakłóciła reguł gospodarki rynkowej, ale umożliwiła przewyższenie barier ekonomicznych.

Podsumowanie

Administracja publiczna – tworząc rdzeń infrastruktury informacji przestrzennej, dostarczając dane wraz z prawnotechnicznymi regułami ich wykorzystywania – jest aktywnym podmiotem dyrektywy INSPIRE. Wdrożenie dyrektywy wpłynie pozytywnie na jakość danych, spowoduje eliminację ich redundancji, wymusi współdziałanie zarządców i właścicieli danych oraz pozwoli na efektywniejsze wykorzystywanie danych. Beneficjentami tych procesów będą nie tylko podmioty publiczne, ale także obywatele – członkowie tworzącego się społeczeństwa informacyjnego.

Szerokie udostępnienie danych przestrzennych przez administrację publiczną (niekoniecznie za darmo) do powtórnego wykorzystania przez innych użytkowników, w tym także biznesowych, przyniesie państwu trudne do przecenienia korzyści. Jedną z nich jest wypełnienie oczekiwań społeczeństwa informacyjnego, które ma prawo do wiarygodnej informacji przestrzennej. Jeśli uda się przekonać społeczeństwo aby korzystało w pierwszej kolejności z danych zaopatrzonych w metrykę jakości – a INSPIRE stwarza ku temu dogodną sposobność – wówczas wzrośnie zaufanie społeczne do działalności administracji publicznej. Z kolei korzystanie z wiarygodnych, systemowo aktualizowanych danych, wpłynie pozytywnie na poziom społeczeństwa informacyjnego. Ponadto przestrzenny aspekt danych, przyczynia się niejednokrotnie do lepszej identyfikacji mieszkańców z problemami środowiska, w którym pracują i mieszkają, co korzystnie wpływa na kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego. Środkiem do wzmacniania postaw obywatelskich jest propagowanie partycypacji społecznej w decyzjach podejmowanych przez samorządy. Doświadczenia państw zachodnich pokazują, jak ogromną rolę w dyskusji społecznej dotyczącej problemów przestrzennych ma publiczny dostęp do wiarygodnej informacji przestrzennej. INSPIRE ma szansę odegrać pozytywną rolę w kształtowaniu obywatelskiego społeczeństwa informacyjnego.

Literatura

- Bielecka E., Dukaczewski D., 2009: Modelowanie pojęciowe w projektowaniu i implementacji Systemów Geoinformacyjnych. Wszecznica GIS. *Roczniki Geomatyki*, t. VII, z. 6, PTIP, Warszawa.
- Dukaczewski D., Bielecka E., 2009: Analiza porównawcza narodowych geoportali w Europie. *Roczniki Geomatyki*, t. VII, z. 6, PTIP, Warszawa.
- Dyrektywa UE, 2007: Dyrektywa 2007/3/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE). Dz.U. UE L 108 z 25.4.2007.
- Gaździcki J., 2009: Druga faza programu prac INSPIRE: stan w Europie i wyzwania dla Polski. *Roczniki Geomatyki*, t. VII, z. 6, PTIP, Warszawa.
- Joint Research Centre, 2009: INSPIRE Metadata Implementing Rules: Technical Guidelines based on EN ISO 19115 and EN ISO 19119. <http://inspire.jrc.ec.europa.eu/>
- Konwencja z Aarhus, 1998: Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska. Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706.
- Oleński J., 2006: Infrastruktura informacyjna państwa w globalnej gospodarce. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa.
- Prawo, 1989: Ustawa prawo geodezyjne i kartograficzne. Tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 100, poz 1086 z późn. zm.
- Projekt, 2009a: Ustawa z dnia ... o infrastrukturze informacji przestrzennej. Projekt z dnia 10.03.2009. www.gugik.gov.pl
- Projekt, 2009b: Projekt ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci szerokopasmowych w telekomunikacji wraz z uzasadnieniem http://bip.mi.gov.pl/pl/bip/projekty_aktow_prawnych/projekty_ustaw/ustawy_telekomunikacja
- Rozporządzenie KE, 2008: Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1205/2008 z dnia 3 grudnia 2008 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie metadanych. Dz. U. UE L 326 z 4.12.2008.
- Strategia, 2008: Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 <http://www.mswia.gov.pl/strategia/>
- Szpor G., 2009: Prawo dostępu do informacji publicznej jako istotny czynnik rozwoju społeczeństwa informacyjnego. *Roczniki Geomatyki*, t. VII, z. 6, PTIP, Warszawa.
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Dz.U. z 2001 Nr 112 poz. 1198 z późn. zm.
- Ustawa z 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Dz. U. z 2005 r. Nr 64, poz. 565 z późn. zm.

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz.1227.
- Wiewiórowski W. R., 2009: Usługa publiczna, zadanie publiczne, usługa świadczona drogą elektroniczną, usługa społeczeństwa informacyjnego. Czym jest usługowy model ePaństwa. MSWiA, wersja z 22 czerwca 2009 r.

Abstract

Development of information society is not the direct aim of the INSPIRE, but creation of spatial information infrastructure is an important condition for such a society to function. The information society must have general access of the spatial information created by public administration.

In the paper, an analysis of Polish public registers, in particular those containing reference spatial data, is presented from the point of view of the expectations and needs of the information society. Relatively weak social reception of the Public Information Bulletin (BIP) is indicated. The practice shows that the Internet community, which is the nucleus of the information society, requires dynamic and expressive information provided in a language understandable for an average citizen. It is necessary to improve comprehensibility of public registers and spatial information should be helpful to achieve it. A positive example is the Polish spatial services website – Geoportal.gov.pl, enjoying growing interest of Internet users. In comparison to commercial websites, it is distinguished by a wide scope of information, including e.g. geometric data of registered plots.

Further on, attention is drawn to the need of promotional actions of the INSPIRE idea, particularly among young people, including the fundamental role of metadata in spatial information infrastructure. Without metadata integration of data originating from different sources is not possible. Another element necessary for positive impact of INSPIRE on the development of information society is general broadband access to Internet.

Summing up, the authors expressed their hope that public access to reliable spatial information will facilitate holding public discussions in search of optimal solutions in the area of spatial planning. This would be the INSPIRE contribution to the development of civic information society.

dr inż. Kazimierz Bujakowski
Kazimierz.Bujakowski@um.krakow.pl

dr hab. Krystian Pyka, prof. AGH
krisfoto@agh.edu.pl